

vae aquifoliae ilicis, *cusculium* vocant, pensionem alteram tributi pauperibus Hispaniae donat --- gignitur et in Galatia, Africa, Pisidia, Cilicia, pessimum in Sardinia: 'aquest gra, i en primer lloc una a manera de rugositat o tinya de l'arbut —petita 5 alzina de fulles punxents— l'anomenen *cusculium*, i forneix als pobres d'Hispania la segona compensació de llur contribució tributària --- també en creix a Galàcia, Pisidia, Cilícia <centre i Sud d'Anatòlia>, a l'Àfrica i el més dolent a Sardènia'. — 2 O bé «vagliatura» (o sigui 'garbelladures') i se cita també sd. *kiskidza*, veg. ZRPb. LXXIV, 213; LXXV, 192. — 3 Menys probable sembla avui que una part important d'aqueixes formes resultin de parentiu elemental, si bé no descartem que hi hagi hagut influències d'aquest costat; i també l'explicació d'altres que fan venir això del ll. *quisquiliae* 'branquillons, rameta', almenys en tant que aquest no sigui un altre mot d'origen pre-llatí i de la família de CUSCULIUM, possibilitat que, pel que se n'ha escrit (i aquí no podem entrar-hi) no es pot pas descartar. Pel que fa al gr. *κοσχυλάτια* 'retallets de pell', 'menuderies', mot afectiu més aviat rar, del llenguatge col·loquial, és temptadora la gran semblança de la seva arrel *κοσχυλ-* amb la de *quisquiliae* i *cusculium*, però raons diverses i convergents fan témer molt que ací hi ha un pur miratge (-μάτια sufix verament grec; possibilitat de relació amb *σύλλω*, i d'altra banda amb el clàssic *κόσκινον* 'garbell o sedàs'; aparició en Aristòfanes). — 4 <Coscoja i *coscoger* estarien a la Bíblia judeoespanyola de Ferrara (S. XVI), en el sentit de 'palla' o 'llenya', segons MtzLópez, *BolFilChile* xi, 13>. «Otros descendientes romances son mucho menos seguros. Para el portugués, y para el cast. *casacabullo*, V. CASCARELL. El tipo occitano y catalán *coscolha*, *cascolha*, *casquelh*, *cosc(a)*, *cresc*, *cios*, 'cáscara', 'concha', 'vaina de legumbres', que Schuchardt (*Rom. Etym.* II, 49-50, cf. 15) explicaba por un cruce de CUSCULIUM con COCHLEA, y que Wartburg (*FEW* II, 1592-3) deriva simplemente del primero, creo, teniendo en cuenta el carácter vacilante o alternante de su vocalismo y consonantismo, que será otra cosa, y que por lo menos en parte debe ser voz de creación expresiva, como lo es el cast. *coca*, etc. <cf. d'altra banda fr. *coquille* i tot el grup estudiat ací en CARAGOL; oc. *coscolha* 'closca' no es documenta més que en un text inaccessible lld., S. XIV, citat Rayn. II, 455, mentre que avui el TdF solament recull *couscouio*, *-oulho*, 50 en el sentit de 'tavella de llegum' i coses molt semblants, si bé és veritat que en el sentit de «coquille» està ben documentat en el Bearn *couscouilhe* i ja en el tresor proverbial (Lespy-R.), així com a les Landes (i potser en alguna altra zona gascona? Noulens). Creo que tindrà este origen el vasco bnay. *koskōla* 'escroto', en vista de la l del cast. *coscolines* 'testículos' (muy vivo en el Sudeste) (de aquí quizá el mej. *coscolina* 'mujer de malas costumbres'), i nicenc *couscouio!* 'testicule' (TdF) 60

(si bé el REW dóna un sentit ben diferent al mot de Niça, i el dicc. nicenc de Calvino no recull el mot en cap significat, cosa que fóra útil de suplir i comprovar, com sigui que geogràficament tindria valor amb vistes a la identificació substràtica del nostre mot). — 5 Acc. que *AlcM* documenta com a cat. *coscolla* en la *Menescalía* de Díez, de fi S. XV. — 6 També dins el terreny de la incertitud hem de deixar la relació que suggereix Walde-H. amb un mot *cocolobis*, tot i que consti bé que és nom de planta i que estigui provat el seu ús a la Hispania antiga per les dues fonts més autoritzades; era el nom d'una mena de cep de raïm, que Plini es limita a oposar, com a nom hispànic, a la *balisca* il·líria («uвам --- baliscam Dyrrachini celebrant, Hispaniae *cocolobin* vocant», *Nat. Hist.* XIV, 30), i el seu coetani gadità Columella (c. 60 d. C.) descriu com una mena de vinya petita, i bastant coneguda, fèrtil i productiva: «possunt tamen etiam secundae notae, vitae proventusque ubertate commendari, qualis est biturica <del Berry>, qualis balisca, quorum minorem *cocolobin* vocant Hiberi» (amb variant *cocoloum* en un altre ms.), *De Re R.* III, 2.19. L'escepticisme que inspira el suggeriment del Walde-H. no ve tant de la diferència botànica (potser s'hi podria trobar un pont, donades les vaguetats que he posat de relleu en el sentit del tipus CUSCULIUM i el seu ètmon no-llatí inconcretable per ara) ni de l'anàlisi etimològica que Thurneysen i Walde-H. a base del grec (*κόκκος* 'baia' i *λοβός* 'tavella') suggereixen, sinó del fet que l'element comú *co-* és ben poca cosa, puix que el paral·lel CACCABUS/CASCABUS (> CASCARELL) és ben re-usable des del punt de vista formal, i cal creure'l de naturalesa no fonètica sinó contaminatòria, passat que ens refiem de fets ibèrics dels quals no tenim cap element de judici cert. — 7 Que és ben desencaminat relacionar amb un NP *Cosconius* com voldria *AlcM*; NP rar en llatí i a la Gàl·lia (poquíssim en Holder), que no hi ha raó per traslladar a la terra catalana, i que hauria donat *-ony* i no pas *-ó*. 8 Cert que figura en la forma *Caxconar* en el Repartiment: ben entès que el canvi de *cosco-* en *kaško-* és enterament inobjectable com a dissimilació i pronúncia morisca. Salta a la vista que l'altra objecció d'*AlcM*, perquè és un indret pelat i muntanyenc, no val res, perquè justament aquesta mena de terreny és el més apropiat per als coscolls (*coscons*), i la «vaca de Cosconar» de Costa i Llobera prova que alguna pastura, per magra que sigui, s'hi troba. Quant a l'origen àrab que diu *AlcM*... ¿Cal explicar que l'estructura mateixa d'aquest nom és impossible en àrab, i que això ha de ser forçosament mossàrab? És clar, però, que és incert que es relligui amb *coscò* i no *coscoll*, car l'arabització podria justificar una evolució CUSCULARE > *koskoilar* > *koskorar* i dissimilació consonàntica. — 9 Crida l'atenció l'absència de tot nom semblant en la riquíssima toponímia col·leccionada en els docs. del S. XII per C. Brunel, *Les Plus anc.*